บทที่ 5

บทสรุปและเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะทดสอบทฤษฎีตัวแนะพหุคูณในการอธิบายอิทธิพลของการเว้นระยะที่มีต่อการระลึกเสรี ทฤษฎีนี้อธิบายปรากฏการณ์อิทธิพลของการเว้นระยะว่า เนื่องจากระยะระหว่างการเสนอซ้ำยิ่งห่างกันมาก ตัวแนะช่วยดึงคำในการเสนอครั้งที่ 2 ที่แตกต่างจากตัวแนะในการเสนอครั้งที่ 1 ยิ่งมีจำนวนมาก และตัวแนะแตกต่างที่เพิ่มขึ้นช่วยให้การระลึกดีขึ้น ข้อสมมุติเบื้องต้นของทฤษฎีนี้บ่งเป็นนัยว่า ถ้าระยะห่างมากกับระยะห่างน้อยมีจำนวนตัวแนะช่วยดึงคำเท่ากันแล้ว อิทธิพลของการเว้นระยะจะหายไป และคำที่มีตัวแนะช่วยดึงคำมากกว่าจะระลึกได้ดีกว่า ผู้วิจัยจึงได้สร้างเงื่อนไขการทดลองตามข้อบ่งชี้อย่างเป็นนัยนี้

ผู้รับการทดลอง 5 กลุ่มรับเงื่อนไขของตัวแนะในขณะเสนอกลุ่มละ 1 เงื่อนไข คือ กลุ่มที่ไม่ได้รับการเสนอตัวแนะใด ๆ ในขณะเสนอคำที่ต้องจำ เป็นกลุ่มควบคุม มี 1 กลุ่ม กลุ่มที่มีตัวเลขคู่กับการเสนอคำครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 เหมือนกัน มี 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งได้รับคำสั่งให้ใช้ตัวแนะจินตนภาพตัวเลขเชื่อมโยงกับคำที่ต้องจำ เรียกว่า กลุ่มจินตนภาพตัวเลขเหมือน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งไม่ได้รับคำสั่งให้ใช้ตัวเลขที่เสนอเป็นตัวแนะ เรียกว่า กลุ่มตัวแนะตัวเลขเหมือน อีก 2 กลุ่มสุดท้ายมีตัวเลขคู่กับการเสนอครั้งที่ 1 แตกต่างกับการเสนอครั้งที่ 2 โดย 1 ใน 2 กลุ่มนี้ใช้จินตนภาพตัวเลข เรียกว่า กลุ่มจินตนภาพตัวเลขต่าง ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งที่เหลือไม่ได้รับคำสั่งให้ใช้ตัวแนะที่เสนอ เรียกว่า กลุ่มตัวแนะตัวเลขต่าง ระยะห่างระหว่างการเสนอครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มี 6 ระยะ อยู่ในรายการเดียวกัน โดยถ่วงดุลลำดับที่ของระยะห่างและความยากง่ายของคำที่ต้องจำซึ่งเป็นคำสามานยนามรูปธรรม 2 พยางค์ที่คนส่วนใหญ่รู้จัก ผู้รับการทดลองระลึกเสรีคนละ 1 รายการ แต่ระลึก 2 ครั้ง การระลึกครั้งหลังแตกต่างกับการระลึก

ครั้งแรกตรงที่ การระลึกครั้งหลังมีตัวเลขเสนอให้เป็นตัวแนะในกระดาษคำตอบ แต่ครั้งแรกไม่มี

ผลการทดลองพบว่า สมมุติฐานที่สร้างจากทฤษฎีตัวแนะพหุคูณได้รับการสนับสนุนไม่ครบทุกประการ คือ อิทธิพลของการเว้นระยะในกลุ่มจินตนภาพตัวเลขเหมือนยังคงมีอยู่ ไม่ว่าการระลึกจะเป็นแบบใด และที่สำคัญก็คือ กลุ่มที่มีจำนวนตัวแนะมากกว่า (กลุ่มตัวแนะต่าง) มิได้มีคะแนนระลึกได้สูงกว่ากลุ่มที่ตัวแนะน้อยกว่า (กลุ่มตัวแนะเหมือน) ไม่ว่าจะใช้จินตนภาพช่วยความจำหรือไม่ ผลการทดลองนี้จึงชี้ให้เห็นว่าทฤษฎีตัวแนะพหุคูณไม่ใช่คำอธิบายที่ถูกต้องของปรากฏการณ์อิทธิพลการเว้นระยะที่มีต่อการระลึกเสรี

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า อิทธิพลของการเว้นระยะคงเกิดจากประสิทธิภาพการเข้าถึงได้และการดึงคำของตัวแนะมากกว่า การจัดระเบียบอย่างอัตนัยในรายการระลึกเสรี ทำให้คำที่มีระยะห่างมากมีโอกาสถูกใช้เป็นตัวแนะของคำอื่นมากครั้งกว่าคำที่มีระยะห่างน้อย จึงมีประสิทธิภาพการเข้าถึงได้สูงกว่า และเมื่อป้องกันการจัดระเบียบระหว่างคำในรายการแล้ว คำที่มีระยะห่างมากยังคงได้เปรียบกว่าคำที่มีระยะห่างน้อย เพราะระยะห่างมากมีโอกาสได้รับการเปลี่ยนตัวแนะหรือเชื่อมโยงตัวแนะใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะเพิ่มโอกาสของการได้ตัวแนะที่มีประสิทธิภาพการเข้าถึงได้และ/หรือประสิทธิภาพการดึงคำสูงขึ้น การระลึกได้จึงสูงขึ้น

ข้อค้นพบที่เป็นผลพลอยได้ของการทดลองครั้งนี้และเป็นข้อที่น่าสนใจมากก็คือ กลุ่มที่ใช้วิธีจินตนภาพช่วยจำคำกลับระลึกได้น้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้ ข้อค้นพบนี้ชี้ชวนให้ทำการวิจัยเพื่อหาคำอธิบายต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เพื่อเป็นแนวคิดสำหรับการวิจัยในครั้งต่อ ๆ ไปมีดังนี้

1. ถ้ามีการศึกษาเรื่องเดียวกันกับครั้งนี้ในโอกาสต่อไป ควรเพิ่มจำนวนคำของแต่ละระยะห่างให้มากกว่าครั้งนี้ เพื่อจะได้เห็นความแตกต่างระหว่างระยะห่างได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทางหนึ่งที่จะเพิ่มจำนวนคำต่อระยะห่างให้มากขึ้นโดยเลี่ยงปัญหาการแข่งขันกันระหว่างคำตอบ (response competition) ที่คู่กับตัวแนะเดียวกันซึ่งอาจ

มีได้ก็ด้วยการลดจำนวนระยะห่างให้น้อยลง เช่นอาจจะลดจาก 6 ระยะเป็น 3 หรือ 4 ระยะ

2. ควรศึกษาประสิทธิภาพของวิธีช่วยความจำแบบจินตนภาพตัวเลข เปรียบเทียบกับการไม่ได้ใช้ หรือวิธีช่วยความจำแบบอื่น ๆ โดยแปรความยาวของรายการและลักษณะของคำที่ต้องจำ เป็นต้น

3. ควรทดสอบทฤษฎีตัวแนะพหุคูณด้วยเงื่อนไขการทดลองอื่น ๆ เช่น ทดสอบความแตกต่างของตัวแนะที่การเสนอครั้งที่ 1 กับการเสนอครั้งที่ 2 ของระยะห่างมากว่าแตกต่างกันมากกว่าระยะห่างน้อยจริงหรือไม่ โดยให้ระลึกทั้งการเสนอครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 แล้วดูคำแวดล้อมที่นำมาก่อนการระลึกแต่ละครั้งว่าต่างกันหรือไม่ เนื่องจากตัวแนะคือตัวที่ดึงคำที่ต้องจำ ฉะนั้นตัวแนะจึงควรระลึกได้ก่อนคำที่ต้องจำ ฯลฯ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย